

Det kongelige barne-, likestillings- og inkluderingsdepartement
Postboks 8036 Dep.
0030 OSLO

postmottak@bld.dep.no

Høringsuttalelse om forslag til endringer i barneloven for å oppheve tidsfrister i farskapssaker

Ref. 15/3574

Det vises til departementets høringsnotat og -brev av 5. november 2015.

Reforms syn på utkastet:

Reform ser ikke behov for å endre bestemmelsene om tidsfrister fastsatt i dagens barnelov. Det foreliggende forslaget bringer ikke inn vesentlige nye momenter. Biologisk opprinnelse er prinsipielt mindre tungtveiende enn sosialt farskap via bånd som er etablert over et lengre tidsrom, som ved adopsjon. Sosialt farskap ivaretas best ved å opprettholde dagens lovbestemmelser.

Reform – ressursenter for menn driver hjelpetilbud for menn i vanskelige livssituasjoner, samler inn og formidler kunnskap om gutter og menn, og er en pådriver for et mannsperspektiv i likestillingspolitikken. Reform er en privat og uavhengig stiftelse som mottar grunnfinansiering fra staten.

Bakgrunnen for forslaget

Departementet har sendt på høring et forslag til endringer i lov 8. april 1981 nr. 7 om barn og foreldre (barnelova), der det tas til orde for å oppheve tidsfrister for å reise sak om endring av farskap. I tilfeller hvor det er tvil om det juridiske farskapet er i overensstemmelse med det biologiske, mener departementet det er behov for regler som gir mulighet til å få prøvet dette spørsmålet.

BLD viser til FNs barnekonvensjon artikkel 3 om at hensynet til barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn. BLD legger til grunn at dersom det er tvil om hvem som er far til et barn, vil det være til barnets beste å få dette spørsmålet avklart, uavhengig av tiden som er gått. BLD medgir imidlertid at barnets rett etter barnekonvensjonen også er ivaretatt i dagens lovgivning.

Det er verdt å merke seg at barnet alltid har rett til å reise sak etter gjeldende lov.

Reforms kommentarer

Tidsfristene i farskapssaker ble opphevet i 2003, men vedtatt gjeninnført i 2013. Det foreliggende forslaget er altså en reversering av lovendringene som tredde i kraft 1. januar 2014.

Det er nærliggende å lese inn i det foreliggende forslaget et ønske om at menn skal kunne annullere farskapet uansett hvor lang tid det går, inkludert å frskrive seg de sosiale og juridiske forpliktelsene dersom barnet skulle være resultat av mors «sidesprang» og liknende situasjoner.

I de aller fleste tilfeller oppstår heldigvis ikke konflikter mellom det biologiske og det sosiale foreldreskapet. Slike saker er behandlet relevant i to utvalg de siste årene. Først i *NOU 2009: 5 Farskap og annen morskap* (Farskapsutvalget) og deretter – på et litt annet område - i *NOU 2012 : 5 - Bedre beskyttelse av barns utvikling. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet.*

Begge utvalg leverte konkrete forslag til endring av praksis til fremme av sosiale foreldreskap og sosiale bånd mellom foreldre og barn framfor foreldrenes biologiske rettigheter.

Farskapsutvalgets argumentasjon for barns beste har, slik vi ser det, større troverdighet enn det foreliggende endringsforslaget. Utvalget uttalte i 2009:

Den personlige relasjonen mellom far og barn er bygget på flere elementer enn ren biologi. At det reises sak slik at det juridiske farskapet flyttes til en annen mann, medfører ikke at den biologisk «riktige» faren vil kunne erstatte den farsfiguren som barnet har hatt fram til endringsdom blir avsagt. Den følelsesmessige relasjonen og omsorgen kan ikke bare flyttes fra en person til en annen. Jo lenger tid som farskapet har vært etablert, desto sterkere gjensidige bånd vil som regel være knyttet.

Dette synet samsvarer med Reforms høringsssvar fra den gang, der vi framhevet at barneperspektivet eller «barnets beste» bør være utgangspunktet for diskusjoner om barn og fedres rett. I høringssvaret framhevet vi også betydningen av sosialt foreldreskap, og skrev blant annet:

Fedre som ønsker å yte omsorg og ta ansvar for barn, bør få muligheter tilrettelagt for seg på tvers av (grad av) biologisk knytning til barnet. Omsorg må være et nøkkelbegrep i diskusjoner om foreldreskap, samt en forståelse av at ikke-biologiske foreldre kan være like gode omsorgs- og ansvarspersoner i barns liv som biologiske foreldre. Foreldreskap er en relasjon som bygges gjennom omsorg, aktivitet og bruk av tid sammen med barn, og kan bygges og utvikles fra ulike utgangspunkter. Barns rett til

kunnskap om og kontakt med biologiske foreldre behøver ikke stå i konflikt med barns rett til daglig omsorg fra foreldre som eventuelt ikke er biologisk knyttet til dem. Innsyn i og kontakt med biologiske foreldre kan nettopp rede grunnen for gode relasjoner med også andre omsorgspersoner, som steforeldre eller andre ikke-biologisk relaterte voksenpersoner. Der hvor eventuelle konflikter oppstår mellom biologiske foreldre og ikke-biologiske foreldre, må det imidlertid være klare spilleregler for konflikthåndtering til beste for barnets interesser. Dersom vi tar barns beste og barns rett til en omsorgsfull familiesituasjon som utgangspunkt, åpner dette for ulike løsninger der biologi inngår som ett blant flere grunnlag for fordeling av rettigheter og plikter vis à vis barnet.

Reforms syn

Reform er uenig i forslaget om at hensynet til barnet og foreldrenes behov for kunnskap om biologisk opprinnelse er så tungtveiende at det bør gå foran andre hensyn.

Slik vi ser det er biologisk opprinnelse prinsipielt mindre tungtveiende enn sosialt farskap og bånd som er et etablert over et lengre tidsrom, som ved farskap til adopterte barn og barn som har blitt til med sæddonasjon.

Reform går videre imot BLDs forslag om å oppheve barneloven § 6a som gir barn rett til kunnskap om sin biologiske far uten at det juridiske farskapet endres.

Departementet går i sitt høringsnotat ut fra at paragrafen ikke lenger vil være nødvendig om tidsfristene oppheves. Vi mener det er en signifikant forskjell på å gå til sak om endring av farskap og å kreve kunnskap om biologisk far. Det vil kunne tenkes tilfeller der barn vil ønske informasjon om sin biologiske far uten å risikere å miste sin sosiale far som juridisk far. Bestemmelsen bør derfor opprettholdes.

Oslo, 11. januar 2016

Are Saastad /s/
daglig leder

Hedda Hakvåg
rådgiver